

Бойова робота гарматної обслуги

У навчальному посібнику викладено зміст і порядок роботи командира гармати та її обслуги з організації і ведення бойової роботи.

Розкрито правила поводження з гарматою і боєприпасами на вогневій позиції і заходи безпеки. Посібник призначений для підготовки і проведення занять із тактичних і військово-технічних предметів.

Він може бути корисним як для викладачів та курсантів (студентів) військових навчальних підрозділів, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу, так і для командирів гармат артилерійських підрозділів Збройних сил України.

БОЙОВА РОБОТА ГАРМАТНОЇ ОБСЛУГИ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Видавничий дім
«С К І Ф»
Київ - 2023

УДК 355.422(075.8)
Б 77

*Рекомендовано до видання Вченою радою
Сумського державного університету як навчальний посібник
(протокол № 5 від 11 лютого 2016 року)*

Рецензенти:

І. В. Науменко — кандидат військових наук, старший науковий співробітник, начальник філії ЦНДІ ОБТ ЗС України (м. Київ);

П. В. Полениця — кандидат технічних наук, доцент, провідний науковий співробітник філії ЦНДІ ОБТ ЗС України (м. Київ).

Бойова робота гарматної обслуги: навч. посіб. / П. Є. Трофименко,
Б 77 Л. С. Демидко, А. О. Вакал та ін. — Київ: Вид. дім «СКІФ», 2023. — 205 с.

ISBN 978-966-370-890-4

У навчальному посібнику викладено зміст і порядок роботи командира гармати та її обслуги з організації і ведення бойової роботи. Розкрито правила поведіння з гарматою і боєприпасами на вогневій позиції і заходи безпеки.

Посібник призначений для підготовки і проведення занять із тактичних і військово-технічних предметів. Він може бути корисним як для викладачів та курсантів (студентів) військових навчальних підрозділів, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу, так і для командирів гармат артилерійських підрозділів Збройних сил України.

УДК 355.422(075.8)

ISBN 978-966-370-890-4

© Трофименко П. Є., Демидко Л. С., Вакал А. О. та ін., 2016, 2023.

Зміст

	С.
Скорочення, прийняті у тексті посібника . . .	6
Вступ	7
Розділ 1. Загальні положення	9
1.1. Загальні обов'язки	9
1.2. Обов'язки командира гармати з приведення обслуги у вищій ступені БГ	13
1.3. Склад польового екіпірування	16
1.4. Склад обслуги та озброєння гармати . . .	17
Навчальний тренінг	20
Розділ 2. Гармата, її будова та підготовка до стрільби	21
2.1. Загальні положення	21
2.2. Загальна будова гармати	21
2.2.1. Загальна будова СГ 2С3М	21
2.2.2. Загальна будова причіпної гармати	32
2.3. Технічна підготовка гармати до стрільби	38
2.3.1. Підготовка СГ 2С3М до стрільби .	38
2.3.2. Підготовка Д-30 до стрільби	40
2.4. Перевірка прицільних пристроїв	41
2.4.1. Перевірка прицільних пристроїв 152-мм СГ 2С3М	41
2.4.2. Перевірка прицільних пристроїв 122-мм гаубиці Д-30	48
Навчальний тренінг	55
Розділ 3. Робота командира гармати під час маршу та зустрічного бою	56
3.1. Загальні положення	56

3.2. Гармата на марші	57
3.3. Гармата у зустрічному бою	61
Навчальний тренінг	63
Розділ 4. Поводження з гарматою і боєприпасами на вогневій позиції. Заходи безпеки	64
4.1. Правила поведження з гарматою	64
4.2. Правила поведження з боєприпасами	69
4.3. Порядок поведження з піддривниками та правила користування спеціальними ключами	76
Навчальний тренінг	101
Розділ 5. Бойова робота гарматної обслуги на закритій вогневій позиції	102
5.1. Загальні положення	102
5.2. Зайняття закритої вогневої позиції	103
5.3. Робота на закритій вогневій позиції під час підготовки до ведення вогню	104
5.4. Робота на вогневій позиції після доповіді про готовність до ведення вогню	112
5.5. Правила приймання та виконання команд для підготовки і ведення вогню	114
5.6. Порядок виконання вогневих завдань	118
5.7. Зміна раніше поданих команд	123
5.8. Перерви у ведення вогню	124
5.9. Перевірка установок	125
5.10. Запис установок після закінчення стрільби	126
5.11. Залишення вогневої позиції	126
Навчальний тренінг	129

Розділ 6. Бойова робота на відкритій вогневій позиції	130
6.1. Загальні положення	130
6.2. Вибір, підготовка та зайняття вогневої позиції (рубежу розгортання)	132
6.3. Правила подачі команд	136
6.4. Правила виконання команд	137
Навчальний тренінг	143
Список використаної літератури	144
Предметний покажчик	146
Додаток А. Документи, що ведуться на вогневій позиції	162
Додаток Б. Схема доведення завдання командиром гармати	189
Додаток В. Основні ТТХ артилерійського озброєння	190
Додаток Г. Схема розпорядження командира гармати на марш	192
Додаток Д. Фарбування, маркування і таврування боєприпасів	193
Додаток Е. Інженерне обладнання	198
Додаток Ж. Розпорядження командира гармати на підготовку ВП до стрільби вночі	201
Додаток И. Заходи із захисту від ЗМУ	202
Додаток К. Порядок складання бойових зарядів	204

Скорочення, прийняті у тексті посібника

- α – кут прицілювання;
 $\alpha_{он}$ – основний напрямок стрільби;
 $\alpha_{осі}$ – дирекційний кут поздовжньої осі командирської машини;
 β_0 – кут рійки;
 $h_{вп}$ – висота вогневої позиції;
 $h_{сп}$ – висота спостережного пункту;
 $I_{п,м}$ – інтервал між гарматами;
 $I_{о,п}$ – інтервал гармати щодо основної;
АКБ – акумуляторна батарея;
БГ – бойова готовність;
БП – бойовий порядок;
ВП – вогнева позиція;
Д – відстань від гребеня укриття до можливого спостережного пункту противника;
 $D_{осн}$ – дальність від гармати до основної гармати;
ЗМУ – зброя масового ураження;
квв – командир вогневого взводу;
Кут – кутомір;
ОН – основний напрямок стрільби;
р/ст – радіостанція;
ПВП – противідкотні пристрої;
РХБР – радіаційна, хімічна та біологічна розвідка;
соб – старший офіцер батареї;
САУ – самохідна артилерійська установка;
СГ – самохідна гаубиця;
ТН – точка наводки;
ТС – таблиця стрільби;
ФВУ – фільтровентиляційна установка.

Вступ

Аналіз бойових дій, що ведуться на сході України у зоні проведення антитерористичної операції (АТО), свідчить про те, що артилерії надається провідна роль у вогневому ураженні противника. На артилерію покладається основна частка вогневих завдань, що доводиться виконувати підрозділам ЗС України та іншим військовим формуванням. Виконання вогневих завдань артилерією здійснюється по окремих, як правило, раніше намічених об'єктах і цілях, із залученням мінімальної кількості вогневих підрозділів. Вивчення досвіду застосування артилерії у зоні АТО [13] показує багато прикладів виконання вогневих завдань окремими гарматами. Ось чому сьогодні підготовка обслуги гармати і зокрема її командира є визначною умовою успішного виконання завдань із знищення об'єктів (цілей) противника.

У першому розділі надано загальні обов'язки командира гармати та його обов'язки з приведення обслуги гармати у вищі ступені бойової готовності, а також висвітлені обов'язки номерів обслуги під час роботи на гарматі. Також наведені таблиці, необхідні командирові гармати у повсякденній діяльності.

Другий розділ присвячений будові гармат усіх типів. Також наведений матеріал щодо технічної підготовки гармати та вивірянню прицілу.

У третьому розділі йдеться про підготовку гармати і артилерійського тягача (САУ) до маршу, а також висвітлене питання про здійснення маршу. Також розкрито порядок дій бойового розрахунку у зустрічному бою.

Четвертий розділ розкриває питання правил поводження з гарматою та боєприпасами, а також захо-

ди безпеки, яких необхідно додержуватися під час експлуатації гармати та використання боєприпасів.

У п'ятому розділі поданий матеріал щодо бойової роботи гарматної обслуги на закритій вогневій позиції. Також розкриті питання щодо порядку роботи командира гармати і бойового розрахунку перед доповіддю про готовність до ведення вогню та після неї.

У шостому розділі розкриті питання бойової роботи на відкритій вогневій позиції, порядок вибору відкритої вогневої позиції (рубежу розгортання протитанкових артилерійських підрозділів), а також правила подачі команд командиром гармати.

Навчальний посібник створений для фундаментального вивчення питань, що стосуються бойової роботи обслуги і командира гармати на вогневій позиції.

Посібник призначений для студентів кафедр військової підготовки, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу, курсантів військових навчальних закладів ЗС України. Він може бути корисним командирам артилерійських підрозділів, а також викладачам під час підготовки до проведення занять.

Розділ 1

Загальні положення

1.1. Загальні обов'язки

Командир гармати несе повну відповідальність за постійну бойову готовність та підготовку обслуги, за технічний стан гармати і артилерійського тягача, за успішне виконання обслугою поставленого завдання у встановлені строки, а також за виховання, військово-дисципліну і моральний стан особового складу обслуги. Він повинен знати і домагатися виконання заходів безпеки обслугою.

Командир гармати керує бойовою роботою обслуги, виконує вказівки старшого офіцера батареї (командира вогневого взводу) і відповідає за готовність обслуги до виконання поставлених завдань, точність вогню, технічний стан гармати та артилерійського тягача.

Він повинен :

навчати та виховувати особовий склад обслуги, а під час виконання бойових завдань – уміло керувати обслугою;

знати матеріальну частину, правила бойового використання та зберігання гармати і домагатися виконання особовим складом обслуги заходів безпеки, правил експлуатації озброєння, техніки і приладів, а також своєчасного усунення виявлених недоліків;

перевіряти по закінченні стрільб гармату, а також елементи артилерійських пострілів, що залишилися або були зібрані в установленому місці;

керувати та контролювати роботу обслуги при зайнятті вогневої позиції та підготовці гармати і бое-

припасів до ведення вогню, а також під час стрільби по цілях;

керувати роботою обслуги при проведенні інженерних робіт і маскуванні вогневої позиції гармати;

щоденно оглядати і постійно тримати у повній готовності до бойового застосування гармату;

вести необхідну документацію (додаток А).

На вогневій позиції командир гармати відпрацьовує :

запис стрільби командира гармати;

таблицю індивідуальних поправок гармати;

картку вогню гармати;

запис розрахованих установок для стрільби гармати.

Під час поточного обслуговування гармати командир повинен:

організувати очищення гармати від бруду, пилу, вологи, снігу, іржі, забрудненого мастила;

замінити забруднене мастило;

пофарбувати частини поверхні гармати з дозволу старшого офіцера батареї (командира вогневого взводу);

оглянути та перевірити роботу усіх механізмів гармати, прицільних пристроїв, а також не допускати підтікання рідини у противідкотних пристроях та врівноважувальному механізмі.

Військовослужбовці, які входять до складу обслуги гармати, називаються номерами. Кожний номер гарматної обслуги виконує певні обов'язки.

Обов'язки номерів обслуги самохідної гаубиці 2С3М під час бойової роботи наведені у табл. 1.1.

У разі некомплекту номерів обслуги командир гармати розподіляє обов'язки відсутніх номерів між наявним складом обслуги.

Таблиця 1.1 – Обов'язки номерів обслуговування самохідної гаубиці 2С3М

КГ	1 – Навідник	2 – Заряджаючий	3 – Механік-водій	4 – Снарядний	5 – Зарядний
Закриває кришкою освітлювач.	Вмикає внутрішнє освітлення, тумблери "ИНДИКАТОР", "ПОДСВЕТКА ШКАЛ", за необхідності "ОБОГРЕВ", "ПОДСВЕТКА СЕТКИ" и "ПОДСВЕТКА УКАЗАТЕЛЯ".	Вмикає освітлення. Знімає чохол з казенника. Опускає клин затвора. Перевіряє чистоту рясця ствольного пульта. Вмикає Відкидає носок досилача. Встановлює сидіння по-бойовому.	Знімає чохол з дувального гальма. Розвертає фари склом назад. Займає своє місце у відділенні управління. Вмикає живлення АКБ. Закриває люк. Вмикає освітлення. Розстопорює ствол гармати. Закриває жалюзи та клапан повітроочишувача. Відкриває повітряні балони. Ставить важіль коробики передач у нейтральне положення. Заводить машину.	Під'єднує шнур шлемофона до нагрудного перемикача. Готує ключі для установалення підрильників. Доповідає "Готово".	Відкриває люк для подачі снарядів з ґрунту. Готує пристрій для відкриття посиленої кришки заряду. Доповідає "Готово".
Стопорить командирську башту і закриває люк.	Вмикає на шитку навідника тумблери "ПІТАНИЕ", "СИНХР", за необхідності "ОБОГРЕВ", "ШТЫРЬ".	Вмикає носок досилача. Встановлює сидіння по-бойовому. Відкриває люк для викидання гільз. Вмикає на шитку сотової боекладки живлення. Вмикає тумблер карусельної боеукладки у положення "Робота". Встановлює нове логот	Вмикає освітлення. Знімає чохол з казенника. Опускає клин затвора. Перевіряє чистоту рясця ствольного пульта. Вмикає Відкидає носок досилача. Встановлює сидіння по-бойовому.	Під'єднує шнур шлемофона до нагрудного перемикача. Готує ключі для установалення підрильників. Доповідає "Готово".	Відкриває люк для подачі снарядів з ґрунту. Готує пристрій для відкриття посиленої кришки заряду. Доповідає "Готово".
Вмикає р/ст. Під'єднує шнур шлемофона до нагруд-	Вмикає на шитку навідника тумблери "ПІТАНИЕ", "СИНХР", за необхідності "ОБОГРЕВ", "ШТЫРЬ".	Вмикає носок досилача. Встановлює сидіння по-бойовому. Відкриває люк для викидання гільз. Вмикає на шитку сотової боекладки живлення. Вмикає тумблер карусельної боеукладки у положення "Робота". Встановлює нове логот	Вмикає освітлення. Знімає чохол з казенника. Опускає клин затвора. Перевіряє чистоту рясця ствольного пульта. Вмикає Відкидає носок досилача. Встановлює сидіння по-бойовому.	Під'єднує шнур шлемофона до нагрудного перемикача. Готує ключі для установалення підрильників. Доповідає "Готово".	Відкриває люк для подачі снарядів з ґрунту. Готує пристрій для відкриття посиленої кришки заряду. Доповідає "Готово".

Продовження табл. 1.1

КГ	1 – Навідник	2 – Заряджаючий	3 – Механік-водій	4 – Снарядний	5 – Зарядний
ного перемикача. Встановлює стопор карусельної босукладки "По-бойовому". Контролює роботу номерів обслуги. Доповідає "Така-то готова".	відповідний кут підвищення. Контролює загоряння транспарантів "РАССТОПОРЕНО", "ЛЮК ЗАКР". Розстопорює поворотний механізм башти. Вмикає на пульті управління тумблери "ГН", "ВН" і "ПИТАНИЕ". Ставить покажчик відкоту у переднє положення. Відкриває клапан для випускання повітря. Піднімає штир над ковпаком панорами. Підключає шнур шлефона до нагрудного перемикача. Доповідає "Готово".	для подачі босуприпасів з ґрунту. Відкриває шлиту согової босукладки. Вмикає ФВУ. Готує ключі для установки підричників та пристрій для виїмання посиленої кришки. Під'єднує шнур шлефона до нагрудного перемикача. Доповідає "Готово".	на гірське гальмо. Вмикає прилад ГО-27 та ФВУ у режим вільної вентиляції. Під'єднує шнур шлефона до нагрудного перемикача. Доповідає "Готово".		

Варіанти розташування номерів обслуги, боєприпасів та приладів біля причіпної гармати показано на рис.1.1, а для самохідної – на рис. 1.2. [5].

У додатку Б наведено варіант доведення складу командиром гармати підлеглим під час її підготовки до бойових дій.

1.2. Обов'язки командира гармати з приведення обслуги у вищі ступені БГ

Після одержання сигналу "Тривога" командир гармати повинен :

підняти особовий склад обслуги гармати, відправити механіка-водія (водія) з помічником у парк бойової техніки для підготовки тягача (САУ) до маршу;

керувати екіпуванням особового складу обслуги стрілецькою зброєю, засобами індивідуального захисту, після чого організувати завантаження боєприпасів, ЗІП, приладів та іншого майна у тягач (самохідну гармату);

керувати зчепленням гармати з тягачем, виведенням гармати з парку бойових машин;

доповісти командирові взводу про готовність до маршу, призначити спостерігачів та нагадати порядок дій особового складу на випадок відбиття нападу противника;

керувати рухом гармати у район збору батареї;

у районі зосередження розташувати гармату у зазначеному місці, організувати охорону та інженерне обладнання місця розташування гармати;

підготувати гармату, боєприпаси, прилади, майно до бойового застосування;

прийняти (за необхідності) особовий склад, який був на доукомплектування обслуги, вивчити його моральні, ділові якості, сімейний стан та індивідуальні здібності;

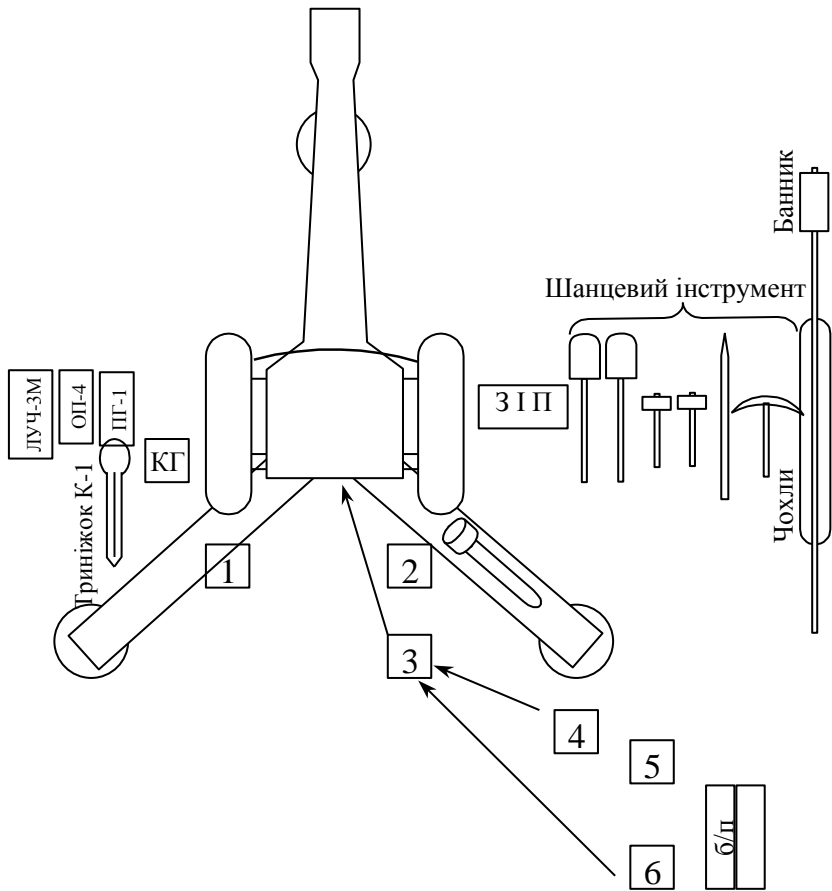

Рисунок 1.1 – Розташування номерів obsługi, боеприпасів, приладів та шанцевого інструменту біля причіпної гармати (варіант) :

КГ – командир гармати; 1 – навідник; 2 – замковий;
 3 – заряджаючий; 4 – установник; 5 – снарядний;
 6 – зарядний

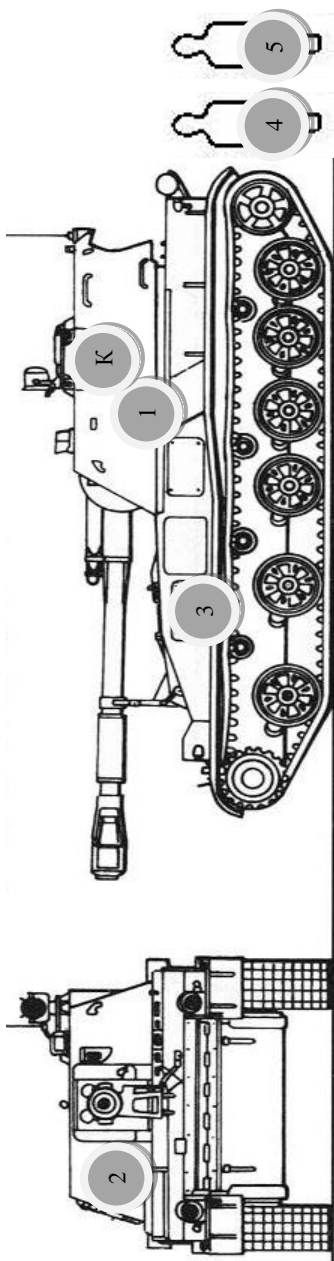

Рисунок 1.2 – Порядок розташування номерів obsługi САУ 2С3М:

К – командир гармати; 1 – навідник гармати; 2 – заряджаючий; 3 – механік-водій;
4 – снарядний; 5 – зарядний.

розподілити та перевірити закріплення зброї, приладів та іншого військового майна;

провести заняття з бойового злагодження обслуги відповідно до наказу командира взводу;

довести обслузі сигнали управління та сповіщення й порядок дій за ними;

перевірити готовність озброєння, бойової техніки та майна;

доповісти командирів взводу про готовність обслуги до виконання бойового завдання.

1.3. Склад польового екіпірування

Накопичений військовий досвід показує, що ті командири та їх підрозділи, які мають повне матеріально-технічне забезпечення, як правило, успішно виконували і виконують поставлені завдання. Отже, підрозділи повинні бути завжди максимально повно екіпірованими. Склад екіпірування залежить від багатьох факторів, але необхідно домагатися, щоб у *командира гармати* були:

штатна зброя;

бінокль;

засоби індивідуального захисту;

польова сумка, в якій містяться: компас; прапорці (електричний ліхтарик); ТС [10]; "Керівництво з бойової роботи вогневих підрозділів артилерії";

"Блокнот командира гармати", у якому повинні бути: бланк запису стрільби командира гармати; картка вогню гармати; бланк запису розрахованих установок для стрільби гармати; таблиця індивідуальних поправок гармати; олівці та гумка.

Біля гармати необхідно мати:

панораму;

коліматор із триногою;

Книги, які можуть вас зацікавити

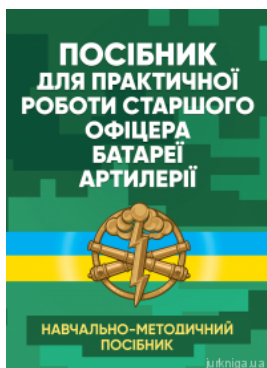
Блокнот командира батареї

Бойова робота артилерійських вогневих підрозділів

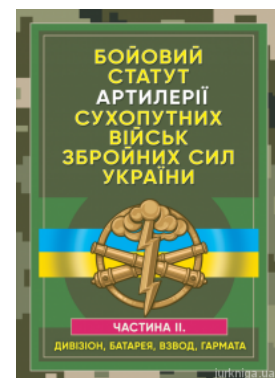
Блокнот зі стрільби і управління вогнем (батарея, дивізіон)

Посібник для практичної роботи старшого офіцера батареї артилерії

Стрільба артилерії. Навчальний посібник

Бойовий статут артилерії сухопутних військ Збройних Сил України. Частина 2 (дивізіон, батарея, взвод, гармата). ЦУЛ

[Перейти на сайт →](#)